

سبک انگیزه

محمد فولادی

۲۶. امر به معروف و نهی از منکر

الف. مفهوم: «معروف» از ریشهٔ عرف به معنای شناخته شده، و «منکر» از ریشهٔ «نکر» به معنای «ناشناخته» است. به این ترتیب کارهای نیک اموری شناخته و پسندیده است و کارهای زشت و ناپسند، اموری ناشناخته معرفی شده است. امر به معروف یعنی امر به انجام کارهای شایسته و پسندیده و نهی از منکر، یعنی نهی از انجام کارهای ناشایست و ناپسند.

ب. شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر

۱. آشنایی به احکام اسلام و تشخیص موارد نیک و بد برای امر به معروف و نهی از منکر و نیز تعلیم شرایط و موارد آن ضروری است.
۲. امر به معروف و نهی از منکر در هر صورتی واجب است که احتمال اثر داشته باشد. اگر فرد بداند امر و نهی بی اثر و بی نتیجه است، واجب نیست.
۳. شخص گنهکار اصرار به ادامه گناه داشته باشد، بنابراین، چنانچه شخص گنهکار از عمل بد خود دست کشیده باشد، نهی از منکر لزومی ندارد.
۴. امر به معروف و نهی از منکر مفسده‌ای به

دنبال داشته باشد، بنابراین، چنانچه امر به معروف و نهی از منکر به طور قطع و یا به احتمال قوی موجب زیان جان یا مایه آبروریزی و یا خسارت مالی گردد، تکلیف ساقط می‌شود مگر در مواردی که اهمیتش بیش‌تر باشد. مانند: از بین رفتن جان عده‌ای از مسلمانان. (تحریرالوسیله، امام خمینی، ج ۱، ص ۱-۴۷۲)

ج. مراتب امر به معروف و نهی از منکر

امر به معروف و نهی از منکر چند مرحله دارد:

- قلبی، زبانی و عملی که به ترتیب باید اجرا شود. چنانچه مخالفت قلبی سودی نداشت، باید با زبان به نهی پرداخت و چنانچه با زبان نیز مؤثر نبود، باید عملاً شخص را از کار بد بازداشت.
- اظهار ناراحتی قلبی در برابر بدی‌ها عبارت از چهره در هم کردن، روی گرداندن، دوری گزیدن و ترک رفت و آمد و مانند آن، به طوری که به طرف مقابل بفهماند که او کار بدی می‌کند و از او می‌خواهد که دست از آن بردارد.
- راضی بودن ارتکاب گناه خود حرام است. (همان، ص ۴۷۳)

د. روش اجرای امر به معروف و نهی از منکر

کسی که امر به معروف و نهی از منکر می‌کند باید شرایط ذیل را رعایت کند:

۱. در راه آن مرتکب گناهی مانند دروغ، توهین و تحقیر نشود؛
 ۲. مانند طبیبی مهربان و پدری عطوف باشد؛
 ۳. رعایت مصلحت طرف را بکند؛
 ۴. از خودخواهی و خودستایی بپرهیزد؛
 ۵. قصدش تنها برای رضای خدا باشد؛
 ۶. خود را منزله از گناه و برتر از گناهکار نبیند؛
 ۷. چه بسا که گنهکار دارای صفات و اعمال نیکی بوده و نزد خدا محبوب‌تر باشد؛
 ۸. چنانچه بداند و یا احتمال دهد که امر به معروف و نهی از منکر با تکرار مؤثر است، تکرار واجب می‌شود.
- (تحریرالوسیله، چاپ نجف، ۱۳۹۰، ج ۱، ص ۴۶۸-۴۸۴)

